

PRÁVA LGBTQI OSÔB

POZNAJTE

Charta základných práv Európskej únie (EÚ) ako aj Smernica Rady č. 2000/78/ES ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, výslovne zakazuje diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie za určitých okolností. Článok 21 charty stanovuje: „Zakazuje sa akákoľvek diskriminácia najmä z dôvodu (...) sexuálnej orientácie.“ Transsexuálne osoby sú menej zreteľne chránené zo strany práva EÚ – diskriminácia voči nim sa v rámci charty zakazuje ako súčasť kategórie „diskriminácia z dôvodu pohlavia“,¹ pričom Smernica o rodovej rovnosti z roku 2006 zakazuje diskrimináciu v zamestnaní z dôvodu zmeny pohlavia.²

V procese uplatňovania práv a zákonov EÚ všetky členské štáty EÚ zákonom zakázali diskrimináciu na pracovisku na základe sexuálnej orientácie. Ku koncu roka 2014 až 24 členských štátov EÚ³ zákonom zakázalo diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie aj mimo pracoviska.

Zákony EÚ však nesiahajú tak ďaleko, aby zakazovali diskrimináciu voči transsexuálnym osobám alebo diskrimináciu z dôvodu sexuálnej orientácie mimo oblasti zamestnania. Mnohé krajiny v Európe⁴ nariaďujú sterilizáciu transsexuálnych osôb, ktoré absolvovali zákrok na zmenu pohlavia, a niektoré z nich právne neuznávajú rodovú identitu transsexuálnych osôb. Sobáše párov rovnakého pohlavia ani adopcie detí týmito párami nie sú možné vo všetkých členských štátoch EÚ a mnohé z týchto štátov nie sú povinné uznať sobáše párov rovnakého pohlavia uzatvorené⁵ v iných členských štátoch EÚ.

Násilie a diskriminácia⁶ voči osobám hlásiacim sa k spoločenstvu LGBTQI sa vyskytuje v celej EÚ. Viacero členských štátov EÚ nezaraďuje sexuálnu orientáciu a rodovú identitu medzi zákonom uznané motívy pre zločiny z nenávisi.

¹ fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-being-trans-eu-comparative_en.pdf

² fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-being-trans-eu-comparative_en.pdf

³ fra.europa.eu/en/speech/2014/tackling-sexual-orientation-and-gender-identity-discrimination-next-steps-eu-and-member

⁴ tgeu.org/trans-rights-europe-map-2015/

⁵ <https://www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/report-europe-and-central-asia/>

⁶ <https://www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/report-europe-and-central-asia/>

POCHOPTE

Popri právach, akým je napríklad sloboda pohybu, Zmluva o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) prostredníctvom Článku 19 (1) zahŕňa aj právo na nediskrimináciu z dôvodu sexuálnej orientácie. Tento článok umožňuje Európskej únii prijímať legislatívu zameranú na potláčanie diskriminácie na základe sexuálnej orientácie za predpokladu, že to spadá do rozsahu jej pôsobnosti.

Spomínaná Smernica č. 2000/78/ES z roku 2000 zaviedla všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v oblasti zamestnania a povolania. Účelom tejto smernice je chrániť európskych zamestnancov pred akýmkoľvek druhom diskriminácie založenom na pohlaví, veku, rasy, sexuálnej orientácie, atď. Toto poslanie bolo ďalej posilnené Lisabonskou zmluvou, ktorá pozdvihla Chartu základných práv EÚ na rovnakú právnu úroveň ako ostatné zmluvy spoločenstva a ktorá z toho dôvodu zakazuje „akúkoľvek diskrimináciu z dôvodu (...) sexuálnej orientácie“.

Smernica č. 2000/78/ES bola dôležitým medzníkom v boji za zákaz diskriminácie na pracovisku na základe sexuálnej orientácie, keďže mnohé európske krajiny v tom čase ešte nemali primerané antidiskriminačné zákony. Smernica č. 2006/54/ES túto zásadu nediskriminácie na pracovisku ďalej rozšírila na oblasť pohlavia, pričom výslovne stanovila, že sa vzťahuje aj na diskrimináciu voči osobám, ktoré podstúpili zákrok na zmenu pohlavia.

Správy Európskej komisie o pokroku pri uplatňovaní Smernice č. 2000/78/ES⁷ a Smernice č. 2006/54/ES konštatujú⁸, že obe smernice sa k dnešnému dňu poväčšine uplatňujú vo všetkých členských štátoch. Napriek tomu správa o Smernici č. 2000/78/ES poukázala na určité pretrvávajúce ťažkosti pri jej uplatňovaní, zatiaľ čo správa o Smernici č. 2006/54/ES zdôraznila, že iba štyri členské štáty EÚ doposiaľ výslovne zakázali diskrimináciu z dôvodu zmeny pohlavia, pričom ostatné sa uchýlili k širšej definícii pojmov.

Prieskum analyzujúci situáciu európskej LGBT komunity⁹, ktorý v roku 2012 uskutočnila Agentúra EÚ pre základné práva, odhalil, že mnohí členovia LGBTQI komunity čelia diskriminácii a násiliu.

⁷ ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/gender_pay_gap/com-2013-861-final_en.pdf

⁸ ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/gender_pay_gap/com-2013-861-final_en.pdf

⁹ fra.europa.eu/DVS/DVT/lgbt.php

- Medzi 20% a 60% transsexuálov skonštatovalo, že majú osobnú skúsenosť s diskrimináciou alebo prenasledovaním kvôli tomu, že boli inými vnímaní ako transsexuáli;
- V niektorých krajinách až 40% respondentov prieskumu skonštatovalo, že svoju sexuálnu či rodovú identitu radšej taja zo strachu pred prenasledovaním či dokonca násilím; a
- Medzi 36% a 79% respondentov v rámci celej EÚ sa na verejnosti vyhýba držaniu sa za ruky s partnerom rovnakého pohlavia zo strachu pred útokmi, vyhrážkami či prenasledovaním.

Navrhovaná Smernica¹⁰ o rovnakom zaobchádzaní s osobami bez ohľadu na náboženstvo či vieru, postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu aj mimo pracoviska je predmetom diskusií od roku 2008, avšak dodnes neprišlo k jej schváleniu.

This project is funded by the Fundamental Rights and
Citizenship programme of the European Union

CITIZENRIGHTS
A project by European Alternatives

¹⁰ www.socialplatform.org/news/state-of-play-of-the-blocked-equal-treatment-directive/